

Minutieus onderzoek doen naar de aanvragen van half-Joden en hun plaatsvervangers voor WOII uitkeringen

Archief Philip Staal

Uit het NIDI onderzoek naar rechthebbenden op de Maror-gelden komt een opmerkelijk nieuw feit naar voren: het percentage half-Joden en hun plaatsvervangers bedraagt 44%. In overgrote mate (91%) blijken de oorspronkelijke half-Joden bovendien halachisch niet-Joods te zijn, waardoor een belangrijk deel van de uitkeringen zal gaan naar een groep mensen, die niet vervolgd en, zoals hierna zal blijken, niet beroofd is. Dit is een onverwachts negatief gevolg van de door ons opgestelde uitkeringscriteria. De half-Joden en hun plaatsvervangers werden natuurlijk wel indirect in hun vermogen aangetast, indien oudooms en oudtantes, achterneven en nichten en (over)grootouders aan hun Joodse kant vermoord zijn, maar deze indirecte roof en de naoorlogse gevolgen daarvan, verschillen nauwelijks van die van niet-Joden die verre aangetrouwde Joodse familieleden hadden, die in de oorlog zijn omgekomen. Deze niet-Joden komen niet voor een portie in aanmerking.

In wezen betekenen de nieuwe cijfers dat de echt beroofden ca. 40% minder krijgen. Dat is oneerlijk tegenover deze groep. Niet, omdat de 'echte' Joden een uitkering zouden misgunnen aan personen die het Jodendom vaarwel hebben gezegd, maar omdat de groep half-Joden en hun kwart-Joodse plaatsvervangers nauwelijks of geen vermogensschade – en daar gaat het om - door de oorlog hebben geleden.

Omdat de criteria voor het doen van de uitkeringen al door het kabinet zijn goedgekeurd is het zinloos er nu nog aan te tornen. Ik meen evenwel dat de uitkomsten van het NIDI-onderzoek consequenties moeten hebben voor de bewijslast, die de ZBO nodig heeft alvorens een uitkering te kunnen verstrekken. Aanvragers, die een WUV registratie hebben, of waarvan een ouder een WUV registratie had, of bij CADSU2 vermeld staan, zullen naar mijn mening niets behoeven aan te tonen. Degenen die zo'n WUV of CADSU2 registratie ontberen, zullen aan de hand van documenten zelf moeten aantonen dat ze Joods zijn, of Joodse voorouders hadden. T.a.v. de half-Joden en hun plaatsvervangers is het, gezien de door ons gestelde criteria een absolute voorwaarde, dat ze kunnen aantonen, dat hun (over)grootouders aan een kant volledig Joods waren. Het hebben van twee Joodse (over)grootouders is niet genoeg.

Hieronder ga ik nader op dit idee in. Ik doe dat aan de hand van twee tabellen (2 en 6) uit het NIDI rapport, pagina 167 van het boek Roof van Gerard Aalders en de artikelen 2 en 3 van het door ons goedgekeurde Uitkeringsreglement van de ZBO:

Uit de NIDI tabellen volgt dat anno 2000 12.670 half-Joden en hun plaatsvervangers recht hebben op een uitkering. Dat is 44,2% van het totaal aantal rechthebbenden, terwijl in 1941 het percentage half-Joden slechts 9,5% bedroeg.

Deze discrepantie is begrijpelijk. In de oorlog is immers 'slechts' 2,3% van de half-Joden door de Nazi's vermoord, tegenover 78,4% van de 'vol-Joden'. Het percentage tijdens WOII overleden half-Joden ligt zelfs iets onder het landelijk gemiddelde van omgekomen

Nederlanders: 2,5%.

Uit de cijfers van het NIDI valt na enig rekenwerk ook af te leiden dat van het totaal aantal gerechtigden op een uitkering ca. 50% halachisch Joods is. Dit gegeven is evenwel irrelevant voor onze discussie.

Met de term half-Joden bedoelt het NIDI niet die half-Joden, die lid van een Joods Kerkgenootschap waren, of met een Joodse partner getrouwd waren. Degenen die lid van een Joods Kerkgenootschap waren en/of met een Joodse partner getrouwd waren, komen in de tabellen van het NIDI voor als vol-Joden. Zo werden ze ook door de Nazi's beschouwd. Met alle gevolgen van dien.

De in 1941 aanwezige 14.895 half-Joden - anno 2000 gerepresenteerd door 12.670 half-Joden en hun plaatsvervangers die gerechtigd zijn een aanvraag in te dienen - blijken door de Nazi's dus niet als Jood te zijn behandeld. Ze zijn evenmin beroofd. Dit volgt uit het boek *Roof van Aalders* pag. 167

Aalders zegt hierin dat "Seys-Inquart bepaald had, dat het Joodse aandeel in kinderloze huwelijken (met een niet-Joodse partner, R.N.) niet kon overgaan op de partner, maar dat niet-Joodse kinderen uit gemengde huwelijken daar wel recht op hadden, tenminste als het geen stief, adoptie of pleegkinderen waren." Dit betekent dat bij het overlijden van de Joodse partner uit een gemengd huwelijk, de kinderen (voor zover zij geen lid van een Joods Kerkgenootschap, en/of niet met een Joodse partner getrouwd waren) recht hadden op de erfenis. Als deze half-Joden recht hadden op de erfenis van hun Joodse vader of moeder, dan volgt hier impliciet uit, dat ze van de Nazi's hun vermogens mochten behouden.

In het gesprek dat ik met Gerard Aalders op 15 september heb gevoerd bevestigde hij bovenstaand beeld. Hij voegde er nog aan toe dat in de oorlogsjaren vrijwel iedereen in gemeenschap van goederen was getrouwd, waardoor de niet-Joodse partners van Joden mede-eigenaren waren van het gezamenlijke vermogen. Voor de Nazi's waren deze gezamenlijke vermogens vrijwel niet te onteigenen. Er bestaat bij het NIOD een klein dossier van mensen, die tijdens de oorlog op grond van hun gemengd gehuwd-zijn bezwaar aantekenden tegen de overdracht van hun vermogens aan LIRO. Let wel, dit betreft gemengd gehuwden. Voor half-Joden, die met niet-Joodse partners waren getrouwd, geldt nog sterker dat hun vermogens niet te roven waren, als de Nazi's dat al gewild zouden hebben.

De half-Joden zelf werden dus niet door de Nazi's bestolen. Ze werden ook niet ontslagen. Een illustratie hiervan was Secretaris-generaal Hirschfeld. Als hun Joodse ouder tijdens de oorlog was omgekomen, hadden de half-Joodse kinderen kennelijk zelfs recht op de erfenis. Hoewel er een administratieve chaos heerste, schijnt LIRO in een aantal gevallen deze erfenissen aan de half-Joodse kinderen uitbetaald te hebben. Overigens was het percentage gemengd gehuwden, dat door de Nazi's vermoord is, ca. 5,5%. Het aantal erfenissen van gemengd gehuwde ouders aan hun half-Joodse kinderen was dus relatief gering.

Nu bekend is geworden dat er zoveel half-Joden op grond van onze criteria aanspraak kunnen maken op de Maror gelden, kunnen we ons niet langer permitteren gemakkelijk met deze criteria om te gaan. Het ten onrechte uitbetalen aan een kleine hoeveelheid mensen, die niet aan gestelde criteria beantwoordt, zal nauwelijks effect sorteren op de hoogte van uitkeringen. Wellicht zijn de kosten van het controleren van hun gegevens zelfs hoger, dan het bedrag dat uiteindelijk met de fraude gemoeid is. T.a.v. de half-Joden en hun plaatsvervangers geldt evenwel dat zij een zeer grote categorie zijn, met een moeilijk na te trekken achtergrond. Het lichtvaardig toewijzen van uitkeringen aan deze categorie rechthebbenden, doet de hoogte van de uitkering per rechthebbende snel dalen. Dat is onjuist.

Terecht zegt het uitkeringsreglement van de ZBO (art 3.1, 3.2) dat “de aanvrager die stelt belanghebbende te zijn, recht op een unit heeft indien hij/zij (...) naar het oordeel van het bestuur van de Stichting voldoende aannemelijk maakt dat hij/zij aan de in artikel 2 genoemde criteria voldoet.” De bewijslast ligt dus bij de aanvrager, tenzij het bestuur hierover anders besluit.

Zoals bekend valt een aanvrager (niet plaatsvervanger) onder de criteria, als hij of zij “tenminste een Joodse ouder heeft en twee Joodse grootouders aan de kant van de betreffende ouder heeft” (art 2.a.). Deze eis, samen met het gestelde in punt 9, betekent dat de aanvrager aan de hand van bewijsstukken zal moeten aantonen, dat hij of zij minimaal twee Joodse grootouders (voor plaatsvervangers twee overgrootouders) aan een kant heeft. Dat is een complexe en tijdrovende geschiedenis. Het door de ZBO gebruikmaken van lijsten uit de Nazi-periode om het Jood-zijn van twee grootouders aan een kant te bewijzen, zou, gezien de relatief gunstige oorlogsomstandigheden van de half-Joden, de bewijslast ten onrechte aan de kant van de ZBO leggen. Bovendien bestaat de kans dat deze lijsten incompleet zijn en niet precies vermelden om welke grootouders het gaat. Het gebruikmaken van incomplete lijsten levert zeker rechtszaken op.

Artikel 2.2 van het Uitkeringsreglement zegt dat potentiële rechthebbenden tevens personen zijn, die “wegens hun Joods-zijn in of vanuit Nederland zijn vervolgd of beroofd.” Zoals eerder gesteld, zijn half-Joden in het algemeen noch vervolgd, noch beroofd tijdens WOII. Mogelijk is dat ze na de oorlog een zekere economische schade hebben geleden (indirecte schade) wegens omgekomen Joodse verre familieleden. Het uitkeringsreglement houdt daar echter geen rekening mee en spreekt nergens over indirecte naoorlogse schade.

Samenvattend, ben ik van mening, dat het bestuur van de ZBO straks minutieus moet gaan beoordelen of de documenten, die moeten bewijzen dat aanvragers recht op een uitkering hebben, kloppen. Dit zal de werkwijze van KPMG beïnvloeden en zal wellicht de uitvoeringskosten hoger maken. Het aantal uitkeringen aan ‘onzekere categorieën’ zal er evenwel door afnemen, waardoor rechthebbenden die echt beroofd zijn niet het gevoel krijgen dat hun portie gedeeld moet worden met mensen die nauwelijks of geen financiële schade in WOII hebben ondervonden .

Ten behoeve van de snelheid van uitkeren zou het bovendien verstandig zijn om aanvragers te vragen, of zij, of hun ouders bij de WUV (PUR) of bij Cadsu2 vermeld staan. De ZBO kan dan na controle van deze lijsten 90% van de echte slachtoffers en hun plaatsvervangers binnen korte tijd uitbetalen. Het Cadsu2 bestand moet overigens nog wel geschoond worden op de namen van verzetsrijders en zigeuners.

Ronny Naftaniel
Amstelveen, 24 september 2000